

Inhoud

Voorwoord	4
Aandacht en betrokkenheid	8
<i>Vraag 1: Hoe voel ik me?</i>	12
<i>Vraag 2: Ben ik geïnteresseerd?</i>	20
<i>Vraag 3: Is dit belangrijk?</i>	28
<i>Vraag 4: Kan ik dit?</i>	34
Overzicht strategieën	40

Voorwoord

Aandacht en betrokkenheid creëren, hoe doe je dat? Het kan op veel manieren. Dat weten goede leraren. En het is natuurlijk ook degelijk onderzocht.

Als leerlingen niet betrokken zijn, is er maar weinig of zelfs geen kans dat ze iets opsteken van wat in de klas wordt behandeld. Het uitgangspunt van dit boek van Robert Marzano is dat betrokkenheid van leerlingen ontstaat doordat de leraar bepaalde strategieën voorbereidt en uitvoert. Met andere woorden, de betrokkenheid van leerlingen is niet iets wat toevallig ontstaat.

Natuurlijk zal geen enkele leraar te allen tijde bij alle leerlingen een hoge betrokkenheid kunnen realiseren. Maar door de adviezen uit dit boek te gebruiken, kan elke leraar wel een klimaat in de klas creëren waarin betrokkenheid de norm is en niet de uitzondering.

Deze beknopte uitgave van *Betrokkenheid!* is een kennismaking met vier fundamentele vragen. Die vragen vormen een eenvoudig model dat leraren kunnen gebruiken om de betrokkenheid van leerlingen te vergroten. In de uitgebreide, oorspronkelijke uitgave vindt u een nadere toelichting, meer diepgang, onderzoeksresultaten en volop praktijkvoorbeelden en oefeningen van alle

strategieën die u kunt toepassen om de betrokkenheid van leerlingen te vergroten. Onze trainers helpen u daar graag bij. Informatie over onze training en coaching, vindt u op www.bazalt.nl.

Dook Kopmels

Manager Bazalt Educatieve Uitgaven

Inleiding

Aandacht en betrokkenheid

Aandacht en betrokkenheid

Onderzoek en theorie

Als leerlingen niet betrokken zijn bij je les, is er weinig kans dat ze er iets van opsteken. Wat je doet in de klas beklijft pas echt als leerlingen ervan overtuigd zijn dat het belangrijk voor hen is en dat ze er iets mee kunnen.

Betrokkenheid van leerlingen is niet iets wat toevallig ontstaat. De aandacht vangen is de eerste stap; leerlingen betrokken krijgen, gaat nog een stap verder. Als leraar heb je daar zeker invloed op!

Motivatie, betrokkenheid en de daaraan verbonden processen zijn complexe concepten die moeilijk volledig begrepen kunnen worden. In *Betrokkenheid!* presenteert onderwijswetenschapper Robert Marzano aan de hand van vier fundamentele vragen een eenvoudig model, dat leraren kunnen gebruiken om onderwijskundige beslissingen te nemen die de betrokkenheid van leerlingen vergroten.

De vier fundamentele vragen zijn:

1. **Emoties:** *Hoe voel ik me?*
2. **Interesse:** *Ben ik geïnteresseerd?*
3. **Relevantie:** *Is dit belangrijk?*
4. **Opvattingen over doeltreffendheid:** *Kan ik dit?*

Aandacht is de positieve reactie op de eerste twee vragen.

Betrokkenheid is de positieve reactie op de laatste twee vragen.

Een leraar zoekt in dit model altijd de antwoorden op twee vragen over zijn leerlingen:

1. Heb ik hun aandacht?
2. Zijn ze betrokken?

Aandacht

De eerste vraag *Hoe voel ik me?* behandelt de gevoelsmatige kant van het leren. De tweede vraag *Ben ik geïnteresseerd?* gaat over de mate waarin activiteiten in de klas leerlingen aanspreken. Deze twee vragen geven samen een beeld van wat we *aandacht* noemen. Aandacht is een kortdurend verschijnsel dat enkele seconden tot enkele minuten kan duren.

Betrokkenheid

De derde en vierde fundamentele vraag gaan over de *betrokkenheid* - een langer durend verschijnsel dat verder reikt dan een enkele les. De derde vraag *Is dit belangrijk?* behandelt de mate waarin leerlingen de leerdoelen kunnen verbinden met hun persoonlijke doelstellingen. De vierde vraag *Kan ik dit?* gaat over de mate waarin leerlingen kunnen beschikken over 'self efficacy' (geloof in eigen kunnen) of daaraan kunnen werken.

Strategieën

Voor elk van deze vier fundamentele vragen zijn concrete strategieën voor de leraar uitgewerkt. In deze beknopte uitgave worden de strategieën benoemd en in de uitgebreide, oorspronkelijke uitgave worden ze verder uitgewerkt met praktijkvoorbeelden en concrete suggesties.

Vraag 1

Hoe voel ik me?

Vraag 1: Hoe voel ik me?

Onderzoek en theorie

Emoties beïnvloeden het menselijk gedrag. Negatieve emoties zijn er de oorzaak van dat we minder snel geneigd zijn om ons bezig te houden met nieuwe activiteiten of nieuwe uitdagingen aan te gaan. Skinner e.a. (2009) koppelen de volgende emoties aan betrokkenheid van leerlingen:

- Enthousiasme
- Interesse
- Vreugde
- Tevredenheid
- Trots
- Levendigheid
- Animo

De onderzoekers noemen ook emoties die zorgen voor 'vervreemding':

- Verveling
- Ongeïnteresseerdheid
- Frustratie
- Woede
- Verdriet
- Bezorgdheid / ongerustheid
- Schaamte
- Schuldgevoelens

Daarnaast is ook de klas van invloed op de emoties van de leerling.

Beïnvloeders van emotie

Drie aspecten spelen een belangrijke rol bij het beïnvloeden van de emoties van leerlingen:

- **Het energieniveau van de leerlingen.**
Het energieniveau wordt beïnvloed door taken die het niveau van de activiteiten in de klas verhogen; een levendig tempo houdt het energieniveau van de leerlingen hoog (Styles, 1997). Een andere factor die van belang is voor het energieniveau is de omvang en soort van fysieke beweging die in de klas kan plaatsvinden (Jensen, 2005). Regelmatige fysieke inspanning is verbonden met verbeterde cognitieve functies (Colcombe & Kramer, 2003), in het bijzonder de executieve functies als planning, besluitvorming en het herkennen en corrigeren van fouten.
- **De positieve houding van de leraar.**
Passie en enthousiasme van de leraar zijn verbonden aan de betrokkenheid en prestaties van leerlingen (Bettencourt, Gillet, Gall & Hull, 1983; Armento, 1978; McConnell, 1977). Passie wordt overgebracht door timing, verbale en non-verbale expressie en door gebaren die de leerlingen duidelijk maken dat het lesmateriaal belangrijk is en aandacht verdient (Brophy, 2004). De leraar kan deze positieve houding ook overbrengen door humor te gebruiken (Jonas, 2010).

“Leerlingen nemen de leraar als voorbeeld voor de manier waarop ze reageren op activiteiten op school.”

Brophy (2004)